

Vrijheid

Lesbrief

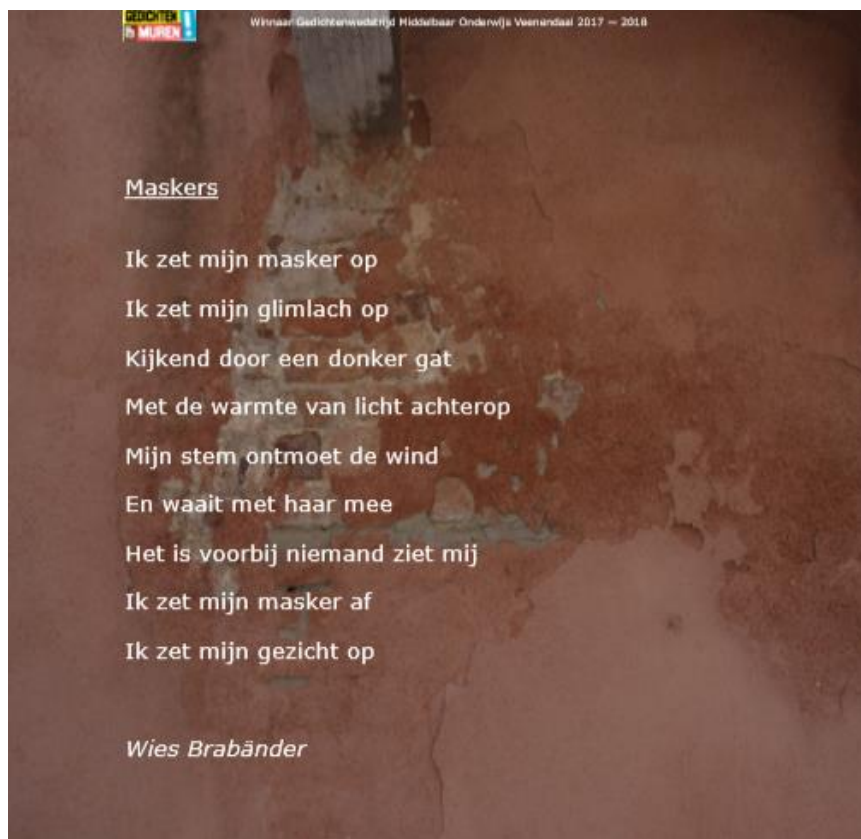
Schooljaar 2018-2019

Samenstelling
Daphne Kalff & Jan van Weerden

Inleiding

Dit is de negende gedichtenwedstrijd voor VO-scholen in Veenendaal van de commissie Gedichten op muren. Eerdere gedichtenwedstrijden hadden als thema: 'Kees Stip', 'Vriendschap' en 'Een cadeau', of een bepaalde dichtvorm, bijv. Haiku, 160 precies of rondeel.

Op de geelgroene muur van de Lantorfabriek aan de Wolweg én op een muur tegenover de Cultuurfabriek kun je de gedichten lezen van de winnaars van de voorgaande schooljaren. Ze staan op de website van www.gedichtenopmuren.nl. Hier zie je het gedicht van vorig jaar. Toen was het thema 'Theater'.

2018

Het gedicht van 2018 staat nog niet op een muur, daar wordt nog aan gewerkt.

Ook dit schooljaar krijgt de winnaar voor zijn of haar gedicht een plek op een muur in het centrum van Veenendaal.

Thema: Vrijheid

Bij deze gedichtenwedstrijd worden jullie uitgedaagd om een gedicht te schrijven bij het onderwerp Vrijheid. Dat is het thema van de Nationale Poëzieweek in 2019. Die wordt ook deze week gehouden.

Wat betekent vrijheid eigenlijk? Waar denken jullie aan bij het woord vrijheid? En waar denk je aan bij onvrijheid? Met deze vragen ga je eerst aan de slag.

Inleiding

Bespreek de betekenis van 'vrijheid' met de klas.

Wat is vrijheid voor jou?

- Is dat voor iedereen hetzelfde?
- Is het iets waar je recht op hebt? Of wat je nodig hebt?

Waar heeft vrijheid mee te maken?

- Denk aan vrijheid van bewegen, denken en doen. Mag je alles zeggen en schrijven. Mag je overal komen?

Schrijf steekwoorden uit jullie gesprek op het bord.

1

Ruimte

ga je mee vliegen
vroeg het meisje

vliegen is voor vogels
zei de jongen

denk maar wij zijn vogels
zei ze
met armen vol veren
voel maar
wij zijn vogels

Frank Eerhart

In: Eén gedicht is nooit genoeg (Plint, 2016)

Lees het gedicht hardop in de klas en bespreek het hierna gezamenlijk. Gebruik onderstaande vragen voor het gesprek. Geef elkaar de ruimte om hardop na te denken over het gedicht, stel ook zelf vragen en denk met elkaar na over een antwoord.

- Wat raakt je in dit gedicht?
- Wat bedoelt de dichter met dit gedicht? Hoe weet je dat?
- Wat vind je vreemd aan het gedicht? Heeft iemand hier een antwoord op of een verklaring voor?

Schrijf je antwoorden op het bord of een flipover.

2

Vrijheid

Vrijheid is alles wat je wil.
Bijna alles heeft te maken met vrijheid.
Ik zag vogels vliegen.
Die leven niet in gevangenschap.

Dat moet best leuk zijn om te vliegen.
Dat mag, dat is vrijheid.

Vrijheid is alles wat je wil.
Er schuiven stoelen.
Dat mag, dat is vrijheid.
Vrijheid is alles wat je wil.

Hidde Jelles

Calvijn met Junior college, bron School der Poëzie, 2018

Lees ook dit gedicht hardop in de klas en bespreek het gezamenlijk.

- Wat raakt je in dit gedicht?
- Wat bedoelt de dichter met dit gedicht?
- Wat vind je vreemd aan het gedicht? Heeft iemand hier een antwoord op of een verklaring voor?

Lees nu onderstaande gedicht van Tom Lanoye speciaal geschreven voor de Poëzieweek van 2019. Het gaat over vrijheid en vooral over de betekenis van het woord vrij.

Zonder handen, zonder tanden

Geen woord zo vrij als vrij.
 Het weert wat men verbiedt. Smetvrij, vetvrij. Kogelvrij.
 Maar wat is dan 'gastvrij'?
 (Ontdaan van vreemdelingenwaan?)
 En vogelvrij: een doel, een straf?
 Of een verzuchting op een graf?
 Hier ligt hij:
 Eindelijk vrij.
 Geen woord zit zo gestoord vol zwijnerij.
 'Vrije jongen, vrije liefde, vrije handel.'
 En toch loert overal ook angst voor vrije val.
 Geen woord bekoort zozeer
 Voor wie het hoort,
 Geen woord vermoordt zoveel
 Van wie er niet bij hoort
 Vrij –
 wij?
 De lucht is vrij,
 De vraag is vrij.
 De vrijheid niet.
 Ze lonkt en vrijt.
 Maar zij ontschiet.

Tom Lanoye

Geschreven voor de Poëzieweek 2019

Probeer de volgende vragen te beantwoorden en bespreek het met andere leerlingen:

- Wat vind je van dit gedicht?
- Welke zin spreekt je het meeste aan?
- Hoe vat je de titel op?
- Wat bedoelt Tom met die laatste regels?

In Veenendaal staat bij het station Centraal een monument met drie gedichten. Een gedicht heeft als titel Vrijheid. Lees het maar eens.

De laatste twee gedichten zijn voorbeelden van gedichten die met een speciaal doel zijn geschreven, voor een bepaalde gelegenheid.

Het thema Vrijheid is heel ruim en kan dus van alles inhouden. En een gedicht hoeft ook niet lang te zijn of te rijmen. Je hebt dus veel vrijheid!

Lees onderstaande tips en maak dan je eigen gedicht.

1. Beschrijf geen emoties, maar roep emoties op

Mensen vinden gedichten vaak mooi omdat het over gevoelens bij een bepaalde situatie of een bepaalde persoon of voorwerp gaat. Maar door precies te zeggen waar het op staat en welke gevoelens je zelf ervaart 'blokkeer' je als het ware deze emotie bij de lezer. Een emotie is iets wat je moet voelen, niet iets wat je begrijpt wanneer het uitgelegd wordt. Probeer subtiel te omschrijven wat je voelt aan de hand van beelden en associaties. Dan komt het gevoel vaak veel beter over.

2. Rijmen hoeft niet

Veel jongeren kiezen er voor hun gedichten te laten rijmen. Dit mag (vroeger deden bijna alle dichters dat), maar het hoeft zeker niet. Bedenk ook dat je gedicht hierdoor minder verrassend wordt: de lezer kan gaan gokken welk rijmwoord je aan het einde van de volgende zin gaat gebruiken.

3. Vermijd clichés

Inmiddels weet iedereen dat rozen rood zijn, en de lucht – als het mooi weer is – blauw. Ook de vergelijking van een traan en een regendruppel is al erg vaak gebruikt. Zulke woordcombinaties noem je clichés. Een cliché is een veelgebruikte en daardoor afgesleten uitdrukking, zegswijze, beeldspraak of vergelijking. Je wilt graag iets nieuws laten horen in je gedicht, probeer dan clichés te vermijden en je eigen (vaak veel mooiere) woorden te gebruiken.

4. Een beetje mysterieus

De kunst van een gedicht is vaak om niet precies te zeggen wat je bedoelt. Zeg niet dat je verliefd bent, maar probeer met andere woorden en beelden dit duidelijk te maken. Geef een soort aanwijzingen, licht een tipje van de sluier op. Door informatie weg te laten (waar speelt het gedicht zich af?, wie is de 'hij' precies?) maak je het gedicht spannend, en vertel je eigenlijk meer. Er is wel een schaduwzijde: onbegrijpelijkheid kan leuk zijn, maar het zou jammer zijn als niemand een idee heeft waar het over gaat. Daarom is het vaak het beste een tussenweg te kiezen tussen duidelijkheid en mysterie.

Eindopdracht

Schrijf een gedicht met als thema 'Vrijheid'. Het moet tussen de 8 en 10 regels zijn. Maak eerst een of meer proefversies. Schrijf de beste dan op het wedstrijdformulier.

Vergeet niet je gegevens in te vullen: **naam, klas en school**.

Wie weet hangt jouw gedicht straks ook op een muur in het centrum van Veenendaal.

Veel succes!

Schrijf je vaker gedichten en vind je het leuk om met wedstrijden mee te doen? Kijk dan eens op <https://www.poeziepaleis.nl/wedstrijden/12-18/> hier vind je meer informatie.

<https://www.schoolderpoezie.nl>